

postavami in napravami vera in strah božji podira, kršansko življenje pri mladeži zanemarja, se pač ni čuditi, da se povodnji enako strasti vzbudijo in krivica povsod obvlada. Kakoršna setev, takošna žetev; „kdor seje veter, žanje vihar“ — veli prerok, a liberalizem, ki podkopava vero, čvrsto podlago pravega mišljenja in dejanja, je veter, za katerim sledi vihar nevarnosti in silovitih prekucij, kakor nas zgodovina vseh časov uči.

Ministersko naredbo z veseljem pozdravljamo; zaželenega sadu pa poprej ne bo, dokler se država in njeni narodi h kršanstvu ne povrnejo.

Cerkvene zadeve.

Procesija na Telovo se je v Mariboru pri najlepšem vremenu, povoljni udeležbi vernikov vseh stanov in dostojnem obnašanju mnogobrojnega občinstva vršila. Le liberalna šola nove dobe je pačila lepo, kršanskemu duhu in srečo tako milo svečanost. Že dolgo pred Telovim, ko je šolskim vodjem od njih gosposke zaukaz došel, da mladež k procesiji peljajo, so liberalni napuhenci nosove nad tem vihali. Le ne svetu kazati, da se udeležujemo cerkvenih svečanosti! to je bavnjav, ki stiska brezverstva navdane, suhoparne srca. Da torej treba ni v procesiji z otroci po žrjavici hoditi, se je zasuknila stvar tako, da le tisti učenci in tiste učenke naj pridejo, čijih starši in oskrbniki to hočejo. Nasledek je bil, da je iz mestne dekliške šole komaj polovica deklet slovesnosti se udeležila; nadzorovale so jih le učiteljice, od učiteljev ni ne eden šel z otroci. Še lepše je napravil voditelj fantovske šole, g. Hoenig. Bojé se liberalne sodrge, češ, da je pri procesiji bil, natezal je g. kateketa, da naj s šolsko mladino k procesiji gre. G. kateket je pa v prvi vrsti stolni kaplan in korvikar, in mora v tej lastnosti pri cerkvenem opraviu pomagati. Kaj stori torej Hoenig? Namesto zbrane otroke iz šole k cerkvi peljati, jim reče: „Če pride kateket po vas, greste; če pa ne, vam ni treba iti!“ — Kateketa v šolo ni, ker ne more ob enem na dveh krajih biti, in „kunštni“ Hoenig otroke razpusti, češ, da kateketa ni!! Slovenci, ki imate v mariborski mestni šoli svoje otroke, zapomnite si to, da ne boste kateketa dolžili, če dobiste razbrzdancev domu! Največ je še fantov iz vadnice bilo in tudi dva učitelja z njimi. — Vidili so se tudi pripravniki. Nasproti je pa realka — doma ostala, ker ravnatelja Essel-na žalibog več ni! — Gimnazija dala je blizo polovico učencev, s katerimi je šel vsega spoštovanja vredni g. ravnatelj s tremi gg. profesorji.

Vprašamo: Kaj bode z mladine, ako se ji v mladih letih po učiteljih samih apatija in vnemarnost do najsvetejših stvari v srea cepi? Ali zamore mladež verovati v presveto skrivnost

Rešnjega Telesa, ako vidi, da se učitelji te skrivnosti sramujejo in skušajo na vsak način nje češčenje overati? Kaj bo s take mladeži, ki se je po mestih nalezla mrzenja do Božje službe in cerkvenih svečanost? Kaj druga bo z nje, kakor brezveren, popačen zarod, živa šiba človeški družbi. Paglavcev učitelji že zdaj v šoli brzdati ne morejo; pedagogi Hoenigove in Habianitscheve vrste so pa liberalizma tako pijani, da ne vidijo, kako da tudi sebi in drugim učiteljem grozno škodujejo, ako mladež v spolnovanji kršanskih dolžnosti overajo. Kako bi otroci učitelje spoštovali, ako vidijo, da učitelji Boga, sv. cerkve in svetih reči ne spoštujejo, mrzenje do vsega tega očitno kažejo? Srca šolskih otrok še v obče niso pokvarjena; v prenuogih tli iskrica pobožnosti in ljubezni do Boga. Če pa otroci vidijo in čujejo, da učiteljem za svete reči mar ni, da jih zaničujejo, ne morejo otroci učiteljev spoštovati, ampak jih začno — zaničevati. Take šole ne majo blagoslova z nebes!

Vedenje višjih pastirjev gledé „verskih“ postav. Trije preč. nadškofi in kardinali: Schwarzenberg, Rauscher in Tarnoczy odpisali so dne 26. marcija t. l. v imenu vseh avstrijskih škofov sv. Očetu na Njih okrožnico v zadevi „verskih“ postav ter ob enem priložili spomenico, katero so vladi izročili. V pismu med drugim pravijo: „Če se zgodi (in zgodilo se je!), da se postave o „vnanjih“ pravnih razmerah cerkve (proti drž. oblasti) potrdijo, se določbam na toliko udamo, na kolikor se strinjajo z določbami v konkordatu; nikoli se pa zgodilo ne bo, da bi se poveljem udali, ki niso cerkvi na blagor“. — To je odločna beseda, pa težko izpeljiva po slovenskih pokrajinah, kder se vse in toraj tudi vrednost duhovnika meri po — nemčurski taksi.

V svojem odgovoru od dne 29. apr. t. l. hvallijo s. Oče to odločnost avstrijskih škofov in pristavljajo med drugim naslednje prav pomenljive besede: „Za Vas prosimo usmiljenega Boga, da Vam moč, milost in krepost podeli, da se pri svojih, Nam naznanjenih sklepkih, plašenja in nadlog ne bojite, ampak dostojno svoji častni cerkveni službi na dalje delate in v tem tako mršavem času sv. cerkev v svojih pokrajinah čvrsto branite“. — Velika tolažba za katoličane, da imamo vsaj na stolu sv. Petra moža, ki nam brani svobodo!

Uradno ohlajenje. Minister Stremayr je neki poslal okrajnim glavarjem okrožnico, v kateri jim ostro ukazuje, da gledé novih „verskih“ postav ne smeje samovoljno odločevati, ampak da morajo njemu naznaniti vsak dogodek, pri katerem je treba vsled novih postav vtikati se v cerkvene zadeve. — Glej, komaj so postave potrjene, je že treba braniti, da se preveč samovoljno v cerkvene zadeve ne sega! Toraj mora vendar v postavah tčati povod, da se lahko v cerkv. zadeve

sega. Kako pa, da so visoki postavodajalci postavam ime dali, da se le dotikajo „vnanjih“ pravnih razmer, kakor je tudi jurist dr. Razlag parolo bil izdal: Glasnjmo za te postave, vsaj se notranjih cerkvenih zadev ne dotikajo? — Pravijo, da so uzrok tej ministerski okrožnici pritožbe, da okrajni glavarji ne dovoljujejo ljudskih misijonov. Po postavi to zamorejo storiti! Ker pa misijoni v cerkveno, kršansko življenje segajo, ter niso ničesar druga, kakor izvrševanje Gospodovega povelja oznanovati evangelij in učiti národe kršansko živeti, imamo tu jasen dokaz, da „verske“ postave — le „vnanje“ pravne razmere kat. cerkve določujejo?!

Vošnjakovcem v tolažbo. Z Dunaja se je bil poslal „Narodu“ zagovor liberalnih slov. poslancev, češ, da so tudi rusinski duhovniki za „verske“ postave glasovali, da torej tako slabe biti ne morejo!! To je prav tako, kakor da bi kdo rekel: Izdajalstvo ne more tako slabo biti, ker je eden izmed apostolov Gospoda izdal! Svojemu poklicu zvesti nadškof Sembratovič je dotične „višje“ in „nižje“ duhovnike od služeb odstavil, in s tem so dobili vsi potuhnenci po nosu. — Pa to še ni zadosti. Tudi eden južno-tirolskih drž. poslancev, namreč italijanski duhovnik žl. Prato, je „verskim“ postavam prikimoval. Knezoškof Tridentiski so mu pa rekli, da je to izdajalstvo, ker so poglavar sv. cerkve s škofi vred enoglasno te postave obsodili, da mu torej ne morejo več dopustiti duhovskih opravil opravljati, ako v svojem nasprotju s kat. cerkvijo ostane. Duhovnik Prato je na to preklical vse, kar je krivega storil in škofijstvo pooblastil razglasiti nja preklic, kar se je tudi zgodilo. — Ali je torej prav bilo, za te postave glasovati? Ko bi prav bilo, bi ne mogel nihčér tega preklicati! Kaj ne g. Razlag?

Gospodarske stvari.

Poduk o založnicah.

III.

2. Da kredit ali zaupanje raste s poroštvom, ktereга kdo podaje, to se samo po sebi razumi; nastane torej vprašanje, na kaki način in po kateri poti podaje društvo največ poroštvov, da doseže s poroštvom največji možoči kredit? Društvo v društveni zapisnik vpisano postane juridična oseba in je nasproti drugim nerazdelno kot vsak trgovec zavezano in se tudi kot tako po trgovinski postavi sodi. Društvo obstoji iz udov, kateri so se v posebni namen zedinili; torej se poroštvom društva in v drugi vrsti nja kredit le po tem presoja, v kakošni zvezi in v kakošnih dnarnih zadevah da so društveniki sami. Ako so torej društveniki stopili v zvezo, da zedinjeni lažje dosega

jega prepričanja tudi svoje moči temu namenu posvetiti. Zveza toraj naj bode taka, da so vsi nerazdelno in neomejeno z vsem svojim premoženjem zavezani za delovanje društva t. j. v dosego društvenega namena. Da je to dnarnim zavodom, kakor so založnice, najbolj primerno, vidi se iz sledečega. Angleži, že od nekdanj najbolj praktičen narod na svetu, so že zdavno spoznali potrebo takih društev in so jih od začetka osnavljali na podlagi neomejenega poroštvov, leta 1862 pa je bilo vpeljano tudi omejeno poroštvom, in nasledek je bil, da je od društev pred letom 1862 vpeljanih do tretjine likvidiralo, a od društev, ki so se od leta 1862 pa do 1872 osnovale, je nad polovico propadlo. Po teh skušnjah podučeni so Nemci po priporočilu začetnika nemških takih društev, Schulze-Delitzschal eta 1868 za nemško-severno zvezo naredili postavo, po kateri se društva, založnice, dopuščajo samo z neomejenim poroštvom. Avstrijska postava od 9. aprila 1873, ktera je v vseh drugih rečeh popolnoma po nemški prikrojena, dopušča vendar društva tudi z omejenim poroštvom, a vendar mislim, da se bo tega sredstva le malo ktero društvo posluževalo. Tudi Rusi so začeli po Schulze-Delitzschevem načinu založnice z neomejenim poroštvom društvenikov delati, in so res, kar se tiče prometa, koncem leta 1872 še Nemce prekosili; vsled statističnih popisov imeli so namreč Rusi v šestih letih na založniškem polju do 1872. leta 2,843.002 rubljev, (1 rub. = 1 gld. 61 kr.) a Nemci, ki so poprej začeli, v enaki dobi samo 241.817 tolarjev prometa.

Kdo bode neki društvu dnar zaupal, o kterem nikoli ne more prav vedeti, kakošen da je nja fond ali zaloga; taka pa je pri društvi z omejenim poroštvom, v tem ko mu je pri društvi z neomejeno zavezo samo pozvedeti potrebno, koliko in ktere ude da ima, iz česar mu hipoma razvidno postane, ali zasluži društvo nja zaupanje ali ne. Udom pri društvu z neomejeno zavezo se pa ni treba zgube bati. Kolikor je meni znano, se ravno pri posojevanju dnarja med vsemi podvzetji najbolj zanesljivost naprej preračunati da; neslišano je, da bi pri dobrem in poštenem ravnanju kde kaka hranilnica — kar so prav za prav tudi založnice — propadla. Društveniki založnic odgovorni so nerazdelno za vse premoženje in dolgove društva; ako so se torej na čelo društva, to je v odbor in vodstvo postavili možje, o čijih poštenosti, značajnosti in zvedenosti smo prepričani, katerih materialne razmere tudi poznamo, in kateri so za svoje delovanje in ravnanje društvu odgovorni; ako se društvo ne spušča v nobene spekulacije, kar mu tudi vsled pravil ni dovoljeno, temuč vloženi dnar sopet v zanesljive roke daje ali izposojuje, potem se res ni nobene zgube bati. Mogoče sicer je, da tu pa tam kateri ud ne more prejetega dnarja več povrniti, ali to je redko, ako se je le pri iz-